

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	27 september 2019	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2018-1912	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	81E57F02	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	30 november 2018	FAX	030-2583139
UW NUMMER	-	E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	- voorschriften en beperkingen (incl. kaart planlocatie) - voorgestelde mitigatie - permanente voorzieningen	ONDERWERP	Ontheffing Wnb ruimtelijke ingrepen

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht op de aanvraag van 30 november 2018 van Bureau Viridis, namens Stichting Mitros, om ontheffing in het kader van artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: wet).

I. Besluit

Gelet op het bepaalde in de wet, het Beleidskader Wet natuurbescherming en Verordening Natuur en Landschap hebben wij besloten u ontheffing te verlenen van verbodsbepalingen in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden, opzettelijk verstoren en het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis voor de periode vanaf de datum van dit besluit tot en met 31 december 2020.

II. Omschrijving van de aanvraag

Uw aanvraag heeft betrekking op 40 woningen die zijn gelegen in de kern van Utrecht en geclusterd zijn in drie afzonderlijke appartementencomplexen. Het betreft vier woningen aan de Admiraal van Gentstraat, vier woningen aan de Alexander Numankade en 32 woningen aan de Jan van Galenstraat. De voorgenomen werkzaamheden bestaan uit spouwmuurisolatie en het vervangen van het dak. Daarnaast worden er waarschijnlijk zonnepanelen geplaatst.

U vraagt ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5 van de wet voor wat betreft de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) voor de periode van 1 augustus 2019 tot en met 31 december 2019.

III. Procedure

De aanvraag is afgehandeld overeenkomstig het bepaalde in afdeling 4.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht.

Op 10 en 18 januari 2019 en 3 september 2019 heeft u deze aanvraag aangevuld.

IV. Toetsingskader

De gewone dwergvleermuis is beschermd ingevolge artikel 3.5 van de wet.

V. Toetsing Ruimtelijke Ingreep

Motivering

Gewone dwergvleermuis

In de woning aan de Admiraal van Gentstraat 81 is een zomerverblijfplaats en een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. In de woning aan de Alexander Numankade 77 is een zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis met één individu vastgesteld. De vleermuis vloog in aan de achterzijde van de woning net onder de dakrand, hoogstwaarschijnlijk in de ruimte naast de regenpijp die toegang biedt tot de spouw. Kraamverblijfplaatsen of winterverblijfplaatsen zijn in het plangebied niet aangetroffen. De overwintering van een enkel individu is echter niet geheel uit te sluiten.

Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen exemplaren van de gewone dwergvleermuis worden verstoord en zomerverblijfplaatsen en een paar-/winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis worden beschadigd en vernield. Ook is het mogelijk dat exemplaren van de gewone dwergvleermuis, door hun zeer verborgen leefwijze, onverhoopt worden gedood, ondanks de zorgvuldigheidsmaatregelen die worden genomen.

Ter mitigatie van de twee verblijfplaatsen die verloren gaan zijn begin juni 2019 acht vleermuiskasten ingemetseld van het type FVM12 (Faunus Nature Creations).

De werkzaamheden aan het dak en de spouw starten vanaf 1 april 2020. Voordat er met deze werkzaamheden wordt begonnen worden – om het doden van exemplaren zo veel mogelijk te voorkomen – alle stootvoegen van het gehele complex afgeplakt met exclusion flaps. Na drie geschikte avonden voor vleermuizen zal er een controle plaatsvinden in de schemer om te kijken of er geen vleermuizen in- of uitvliegen. Na deze controle kan (indien vrijgegeven) worden begonnen met de spouwmuurisolatie en het vervangen van daken. Indien er toch in- of uitvliegende vleermuizen worden waargenomen dienen aanvullende maatregelen te worden genomen. Deze maatregelen staan beschreven in het ecologisch werkprotocol.

De voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. In de bijlage zijn extra voorschriften opgenomen om de negatieve effecten van de werkzaamheden te mitigeren.

De gewone dwergvleermuis is de meest algemene vleermuissoort in Nederland en wordt in het gehele land aangetroffen. In 2013 werd de landelijke gunstige staat van instandhouding als gunstig beoordeeld. Er zijn geen aanwijzingen dat de lokale staat van instandhouding afwijkt van de landelijke staat van instandhouding. Hoewel er twee vaste rust- en verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis verdwijnen in de bebouwing, is er van wezenlijk negatieve invloed geen sprake. Het functionele leefgebied van de gewone dwergvleermuis blijft mede door het permanent aanbieden van voldoende duurzame alternatieve verblijfsmogelijkheden op geschikte locaties in de directe omgeving behouden. De lokale populatie van gewone dwergvleermuis zal niet worden aangetast, hiermee komt de gunstige staat van instandhouding van de (lokale) populaties niet in gevaar door het uitvoeren van de werkzaamheden.

Belang van de aanvraag

U heeft ontheffing aangevraagd op grond van het belang: *"In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten"*.

Hiertoe heeft u de volgende onderbouwing aangeleverd:

"Dit belang heeft betrekking op activiteiten die van algemeen, breed maatschappelijk belang zijn. De woningen zijn eind jaren '50 gebouwd en in deze periode werden de woningen nog niet goed geïsoleerd. Het doel van de renovatiewerkzaamheden is om voor de komende jaren de woningen kwalitatief op peil te houden van de woningen en ze tevens energiezuiniger te maken. Zodoende zullen de woningen voldoen aan de nieuwe en strengere eisen op het gebied van duurzaamheid en energiebesparing. In 2012 is het convenant Energiebesparing Huursector opgesteld door het Ministerie voor Binnenlandse Zaken. In dit convenant staan de afspraken tussen de overkoepelende organen van woningcorporaties, huurders en vastgoedondernemers. Een van de belangrijkste afspraken is dat voor 2020 alle huurwoningen een energielabel B of beter hebben door het nemen van energetische maatregelen. Volgens het Plan van aanpak Energiebesparende Gebouwde Omgeving (2011) is het omlaag brengen van energiekosten gunstig voor het behalen van diverse doelstellingen, zoals het verduurzamen van de woningen en de verlaging van woonlasten."

Energiebesparing heeft een gunstig effect op het (leef)milieu; het leidt tot een vermindering van het benodigde gebruik van fossiele brandstoffen en tot een afname voor mens en milieu schadelijke emissies. Deze lagere emissies leiden tot een verbeterde luchtkwaliteit en dit heeft een positief effect op de

volksgezondheid. Een energie-onzuinige woning leidt naast de negatieve milieueffecten ook tot hoge woonkosten voor de huurder. Energiebesparing draagt bij aan een betere betaalbaarheid van het huren, wat van groot belang is voor de koopkracht van huurders met lagere inkomens (sociale huurwoningen)."

Eén van de doelstellingen van het Energieakkoord¹ is dat alle burgers in 2050 in een energieneutraal huis wonen. Dit betekent dat er per saldo geen CO₂-uitstoot meer is. Eén van de grote speerpunten om dit te bewerkstelligen is het investeren in woningisolatie en renovatie van bestaande bebouwing. Alleen door grootschalige verduurzaming van bestaande woningen kan dit doel worden bereikt. Grote aantallen woningrenovaties zijn vereist om de doelstellingen van het Energieakkoord én het Klimaatakkoord van Parijs² dat door Nederland is geratificeerd³ te kunnen behalen. Deze woningrenovaties zorgen voor een vermindering in het gebruik van fossiele brandstoffen. Een afname in het gebruik van fossiele brandstoffen betekent minder emissies van schadelijke stoffen. Lagere emissies leiden tot een verbeterde luchtkwaliteit en dit heeft een positief effect op de volksgezondheid.

Door renovatie wordt het binnenmilieu van woningen verbeterd. Als er onvoldoende isolatie en ventilatie aanwezig is in woningen, kunnen daardoor stoffen zoals vocht, tabaksrook en radon zich kunnen ophopen in de woningen. Door woningen te renoveren zullen ze technisch in betere staat verkeren. Door isolatie van woningen en het verbeteren van ventilatie kunnen enerzijds de energielasten verlaagd worden en anderzijds het comfort en binnenmilieu verbeterd worden. Hiermee draagt renovatie bij aan de verbetering van de volksgezondheid door woningen dusdanig te isoleren dat vocht en tocht in huis worden beperkt. Het uitvoeren van renovaties voorkomt ook dat verouderde woningen in verval (kunnen) raken. Wanneer deze woningen niet worden gerenoveerd kunnen ze een gevaar voor de openbare veiligheid gaan vormen. Dakpannen kunnen van het dak waaien, gevelpanelen kunnen gaan loshangen en vervolgens wegwaaien, dakgoten kunnen gaan verzakken, etc.

Het aangevraagde project

De aangevraagde werkzaamheden zien op verduurzaming en renovatie van woningen. Het project draagt, gezien het voorgaande, dus bij aan de nationale en internationale doelstellingen ten aanzien van verduurzaming, verbetering van het leefklimaat en veiligheid in en om de woningen. U heeft dit ook aangegeven in uw aanvraag.

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat het belang van het project voor 'de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende onderbouwd is om het opzettelijk doden, het opzettelijk verstoren en het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis van de gewone dwergvleermuis te rechtvaardigen.

De ecologische impact op de gewone dwergvleermuis is, door het nemen van mitigerende maatregelen, minimaal en tijdelijk. De staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis komt door het project niet in gevaar. Het belang gediend met het project mag daarom in deze zwaarder wegen dan het beschermingsbelang van gewone dwergvleermuis.

Alternatievenafweging

Als onderbouwing dat er voor de gewone dwergvleermuis geen wenselijker alternatief is wat recht zou doen aan de beoogde renovatiewerkzaamheden heeft u de volgende onderbouwing gegeven:

" Alternatieve locatie*

Het project voorziet in de renovatie van de bestaande woningvoorraad. Het project kan derhalve niet op een andere locatie uitgevoerd worden. Het betreft het isoleren van woningen en dat is per definitie strikt locatie gebonden. De technische staat van de woningen is dusdanig dat renovatie nodig is om de woningen te laten voldoen aan de eisen van deze tijd.

De woningen zijn op dit moment onvoldoende geïsoleerd, waardoor in de huidige situatie veel energieverlies optreedt. Indien geen renovatie van de woningen wordt uitgevoerd zullen de woningen daarnaast op termijn onbewoonbaar worden, wat zal gaan leiden tot sloop van de woningen. Sloop van de woningen leidt tot grotere ecologische nadelen dan renovatie of isolatie, omdat dit het verlies betekent van alle verblijfplaatsen van beschermde soorten als vleermuizen.

Uitvoering van een vergelijkbaar project op een andere locatie zal ook dezelfde of meer verstoring van dezelfde soorten veroorzaken. Bekend is immers dat vleermuissoorten in vergelijkbare aantallen in andere woningen en gebouwen in de steden en dorpen voorkomen.

¹ <http://www.energieakkoordser.nl/energieakkoord.aspx>

² <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/109.pdf>

³ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/stemningsuitslagen/detail?id=2017P01147>

** Alternatieve planning*

Bij de planning van de werkzaamheden wordt steeds rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten. Voorafgaand aan de uitvoer van de werkzaamheden wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld door een ter zake kundige. In overleg met de uitvoerende partij zal in het werkprotocol een planning worden opgenomen waarin de kwetsbare perioden en de gewenningsperioden voor alternatieve verblijfplaatsen ingecalculeerd wordt.

** Alternatieve wijze van uitvoering*

Tijdens de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op beschermde soorten te voorkomen dan wel te verminderen. In de woningen zijn reeds voorzieningen getroffen voor vleermuizen. Er worden maatregelen genomen om effecten tijdens werkzaamheden te voorkomen dan wel te verminderen. Na uitvoering van de werkzaamheden is het gebied wederom geschikt voor de nu aanwezige gewone dwergvleermuis."

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke – voor de gewone dwergvleermuis - wenselijkere alternatieven mogelijk die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

VI. Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij u ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden, deze treft u aan in de bijlage bij dit besluit.

VII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb- adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

VIII. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op het moment van bekendmaking door uitreiking of verzending aan de aanvrager. Van het besluit wordt mededeling gedaan op de website www.officielebekendmakingen.nl

IX. Overleg en informatie

Er kan tevens vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of milieudienst, als u dit nog niet heeft gedaan.

Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

Voor meer informatie verwijzen wij u naar onze website www.provincie-utrecht.nl.

X. Verzending

Dit besluit wordt verzonden aan de aanvrager van de ontheffing. Een afschrift van deze ontheffing wordt verzonden aan de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

Mevr. mr. S.L. Munsel
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Leefomgeving

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van Bureau Viridis op 30 november 2018, namens Stichting Mitros, en de aanvulling hierop van 10 en 18 januari 2019 en 3 september 2019, gelet op artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming,

Verlenen Gedeputeerde Staten van provincie Utrecht hierbij aan:

Naam: Stichting Mitros

Adres: Postbus 8217

Postcode en woonplaats: 3503 RE Utrecht

Ontheffing 81E57F02 voor het tijdvak van: de datum van dit besluit tot en met 31 december 2020

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de Wet natuurbescherming, voor zover dit betreft het opzettelijk doden, het opzettelijk verstoren en het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft de volgende 40 woningen: Admiraal van Gentstraat 81-83 (oneven, 4 woningen), Alexander Numankade 77-79 (oneven, 4 woningen), Jan van Galenstraat 3-65 (oneven, 32 woningen) zoals weergegeven op de overzichtskaart in deze bijlage.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

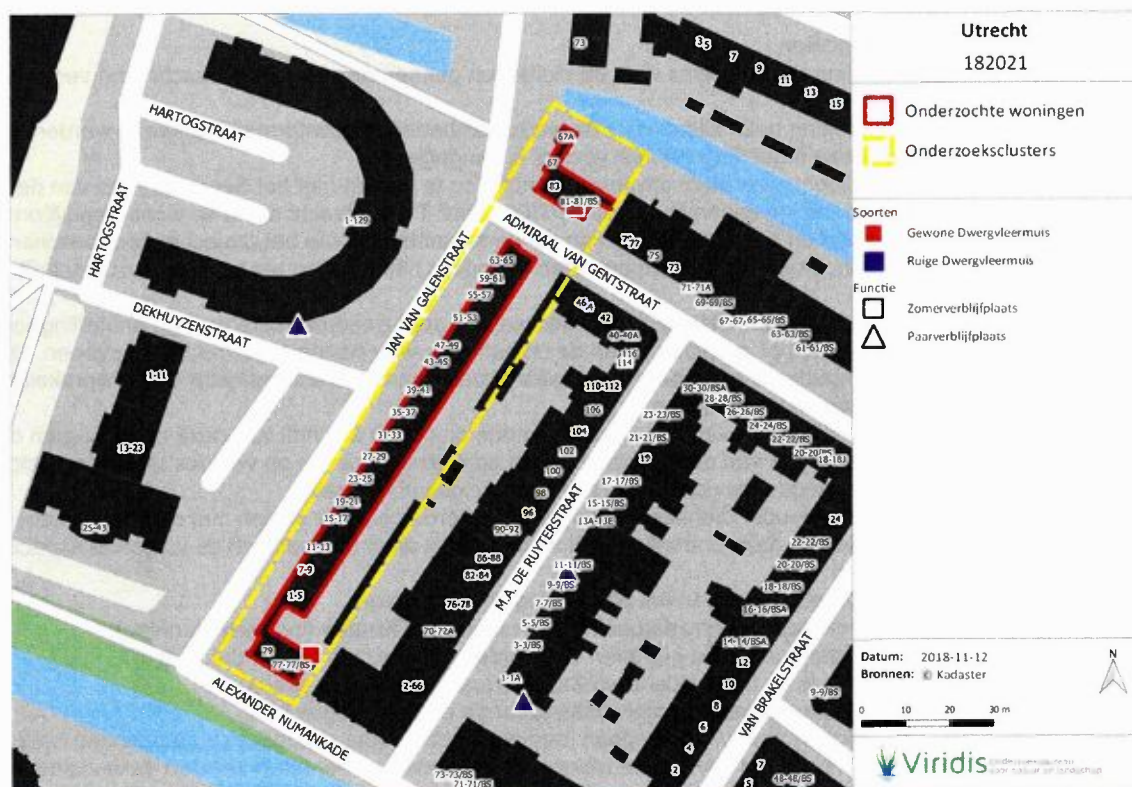
Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin minstens de voorschriften uit deze ontheffing. Het werkprotocol dient (aanvullend) de volgende aspecten te omschrijven:
 - a. Omschrijving van het plangebied, inclusief kaart;
 - b. Activiteiten/werkzaamheden die uitgevoerd worden (inclusief planning);
 - c. Maatregelen die getroffen zijn/worden (locatie op kaart en datum/tijd);
 - d. Wie is de begeleidende ecooloog (inclusief contactgegevens);
 - e. Welke activiteiten zijn/worden door de ecooloog begeleid;
 - f. Hoe er wordt/is omgegaan met onverwachte (beschermde) soorten binnen het plangebied.
7. De ontheffinghouder dient, twee weken voorafgaand aan de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen, het meldingsformulier 'aanvang werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/startwerkzaamhedenwnb>. Bij de melding dient het werkprotocol zoals omschreven in voorschrift 6 bijgevoegd te zijn.
8. Tijdens de werkzaamheden dient een logboek te worden bijgehouden. In het logboek dienen gemaakte ecologische keuzes vastgelegd te worden zoals goedkeuring / vrijgeven door een ecooloog, afwijkingen van het ecologisch werkprotocol en gekozen mitigerende maatregelen en de locatie daarvan. In het logboek worden in ieder geval de relevante resultaten van de uitgevoerde handelingen, omschreven in de voorschriften 10 tot en met 15, geregistreerd.
9. Na afronding van de werkzaamheden dient u het meldingsformulier 'einde werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/eindwerkzaamhedenwnb>. Het logboek zoals omschreven bij voorschrift 8 dient bijgevoegd te worden.

Specifieke voorschriften

10. De maatregelen, genoemd in hoofdstuk 7 van het 'Vleermuis- en broedvogelonderzoek Mitros Utrecht' (zie bijlage 2), alsmede pagina 2 en 3 van het 'Aanvullend onderzoek massawinterverblijfplaatsen' (zie bijlage 3) dienen te worden opgevolgd.
11. De permanente voorzieningen mogen in de actieve periode van vleermuizen niet worden geblokkeerd of verlicht.
12. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
13. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
14. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl.
15. Werkzaamheden die verblijven van de gewone dwergvleermuis aantasten, dienen pas aan te vangen wanneer na aanbrengen van de exclusion flaps tenminste drie dagen, met voor de gewone dwergvleermuis gunstige weersomstandigheden, verstreken zijn. De goede werking van de voorgestelde exclusion flaps dient na dit moment en tijdens invliegmomenten van de gewone dwergvleermuis gecontroleerd te worden. De controle moment(en) en bevindingen worden vastgelegd in het logboek.

Overzichtskaart planlocatie en aangetroffen verblijven:

7 Mitigerende maatregelen

De doelstelling van de Wet natuurbescherming is de bescherming van de biodiversiteit zonder stijging van de lasten voor bedrijven en burgers. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij', dat wil zeggen dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met behulp van een ontheffing waarvoor de bevoegdheid voor het verlenen van een dergelijke ontheffing bij de provincies ligt. Onderstaand zijn de voor het onderhavige project relevante (verbods-)artikelen genoemd. Daarbij is beschreven met welke mitigerende maatregelen er invulling wordt gegeven aan het voorkomen dan wel het verminderen van negatieve effecten op zowel soort- als populatieniveau. Hierbij is de volgende onderzoeksvraag beantwoord:

- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?

7.1 Algemene maatregelen

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 de algemene zorgverplichting opgenomen. In dit artikel is beschreven dat eenieder verplicht is om voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De algemene zorgplicht geldt ten allen tijde bij het uitvoeren van werkzaamheden, ongeacht of deze te typeren zijn als ruimtelijke ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud en ongeacht of er beschermde soorten aanwezig zijn. Dit laatste wil dus zeggen dat ook als er geen beschermde soorten voorkomen de algemene zorgverplichting toch in acht genomen dient te worden. Hiervoor dienen algemene mitigerende maatregelen uitgevoerd te worden. Deze algemene mitigerende maatregelen zijn onderstaand beschreven en zijn gelijk voor alle woningen die zich binnen het plangebied bevinden. Zij worden daarom niet nogmaals benoemd bij de

specifieke maatregelen die per woning beschreven zijn.

- De werkzaamheden dienen door een ter zake kundige ecooloog begeleid te worden. Hierdoor wordt gewaarborgd dat de maatregelen op een juiste manier uitgevoerd worden en zo wordt er tevens invulling gegeven aan de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming). In Bijlage 2 is beschreven wat door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaan wordt onder een ter zake kundige;
- Er moet een ecologisch werkprotocol opgesteld worden waarin alle te nemen maatregelen, worden vastgelegd. Dit ecologisch werkprotocol moet op de werklocatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn;
- Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd. Mochten er zich gedurende de werkzaamheden ten aanzien van beschermde soorten onvoorziene omstandigheden voordoen, wordt direct contact opgenomen met de ter zake kundige ecooloog;
- Voor alle werkzaamheden bij de woningen geldt dat broedvogels anders dan huismus of gierzwaluw in of om de woning (bijvoorbeeld in schoorsteen of in bomen en struiken behorende bij tuinen en gemeentelijke beplantingen) tot broeden kunnen komen. Deze vogelnesten zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen gedurende de broed- en nestperiode;
- De broedperiode loopt globaal van 15 maart tot 15 juli, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn beschermd;
- Wanneer er geen vogels nestelen en de overige negatieve effecten zijn gemitigeerd (paragraaf 7.4), kan er begonnen worden met de ingreep. Indien broedgevallen aanwezig zijn dient, in overleg met de ter zake kundige ecooloog, een andere periode voor de werkzaamheden vastgesteld te worden;

- Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van in gebruik zijnde nesten gedurende de broed- en nestperiode. Voor permanent verlaten nestplaatsen geldt dit niet;
- Het is in dit kader aan te bevelen om de werkzaamheden voor zover dat mogelijk is buiten de broedperiode om uit te voeren;
- Indien dit niet mogelijk is, dient de directe omgeving van de woningen waar de werkzaamheden worden uitgevoerd, voorafgaande aan deze werkzaamheden gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van algemene broedgevallen. Dit is uiteraard uitsluitend nodig wanneer negatieve effecten op algemene broedvogels zijn te verwachten (bijvoorbeeld als een grote haag de woning van de weg scheidt en de steiger juist daar geplaatst moet worden).

7.2 Voorkomen van doden

In lid 1 van de artikelen 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming staat beschreven dat het verboden is om beschermde dieren opzettelijk te doden. Het uitvoeren van werkzaamheden en ruimtelijke ingrepen waarbij aanwezige dieren verwond of zelfs gedood kunnen worden, houdt een overtreding van deze artikelen in. Het is daarom noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen om dit zo veel als mogelijk te voorkomen. Werkzaamheden aan woningen bedragen vaak één tot een aantal weken per huizenblok. Dakwerkzaamheden worden vaak zelfs in één dag per woning afgerond. De maatregelen zorgen met name voor het mitigeren van effecten op korte termijn, d.w.z. dat de maatregelen voornamelijk gericht zijn op het voorkomen dan wel verminderen van effecten voorafgaande en tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. De maatregelen worden volgens een vast stramien uitgevoerd, conform de bestaande soortenstandaards die onderstaand worden toegelicht. De specifiek te nemen mitigerende maatregelen zijn beschreven in paragraaf 7.4.

Vleermuizen

- De woningblokken waar verblijfplaatsen aanwezig of te verwachten zijn worden voorafgaande aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt; dit wordt gedaan door het plaatsen van 'exclusion flaps' (zie Bijlage 4).
- De exclusion flaps worden geplaatst in de minst gevoelige periode van vleermuizen, bij voorkeur buiten de winterrust- en kraamperiode. D.w.z. dat deze geplaatst kunnen worden tussen 1 april

t/m 1 mei en/of tussen 1 augustus t/m 1 november.

- Het afplakken van de verblijfplaatsen wordt enkel uitgevoerd wanneer de avondtemperaturen voor een aantal dagen aaneengesloten minimaal 10°C zijn. Dan namelijk zijn vleermuizen actief en verlaten ze hun verblijfplaatsen.
- Er wordt door een ter zake kundige ecoloog gecontroleerd of de woningen, na het plaatsen van de 'exclusion flaps', nog in gebruik zijn door vleermuizen.

7.3 Aanbieden alternatieve verblijfplaatsen

Het uitvoeren van werkzaamheden waarbij verblijfplaatsen van vleermuizen, huismussen of gierzwaluwen beschadigd of vernield worden, houdt een overtreding van artikel 3.1, lid 2 en artikel 3.5, lid 4 van de Wet natuurbescherming in. De aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen gaan door de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied verloren. De functionaliteit zal, indien geen maatregelen genomen worden, verloren gaan. Het is daarom noodzakelijk om dit verlies van verblijfplaatsen te mitigeren. De maatregelen zorgen met name voor het mitigeren van effecten op lange termijn, d.w.z. dat de mitigerende maatregelen voornamelijk gericht zijn op het voorkomen dan wel te verminderen van negatieve effecten op verblijfplaatsen die als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden vernietigd worden.

Bij het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen is er door Bureau Viridis voor gekozen om alleen te werken met permanente voorzieningen. Resultaten uit het verleden hebben aangetoond dat het aanbrengen van tijdelijke voorzieningen voor veel problemen zorgt. Tijdelijke voorzieningen zijn niet duurzaam en kunnen bijvoorbeeld door bewoners worden weggehaald met als reden overlast (ontlasting, onesthetisch, etc.). Daarnaast moeten de tijdelijke voorziening weer verwijderd worden als de werkzaamheden afgerond zijn; de dieren worden dan nogmaals verstoord en de verblijfplaats gaat alsnog verloren.

Het aanbieden van de permanente alternatieve voorzieningen wordt volgens een vast stramien, conform de bestaande soortenstandaards voor gewone dwergvleermuis uitgevoerd. Eén en ander wordt onderstaand toegelicht. De specifieke mitigerende maatregelen zijn beschreven in paragraaf 7.4.

De plaats waar de mitigatie moet worden uitgevoerd wordt veelal per huisnummer aangeduid. Deze loca-

ties worden in een nader op te stellen Ecologisch Werkprotocol verder uitgewerkt. Mogelijk vindt, op basis van de mogelijkheden in het veld, aanpassing van de locatie plaats.

Vleermuizen

- Bij de gewone en ruige dwergvleermuis worden minimaal met een factor 4 nieuwe verblijfplaatsen gerealiseerd, die dezelfde functie kunnen vervullen als de zomer- kraam- en paarverblijfplaats die verloren gaat.
- Alternatieve zomer- en paarverblijfplaatsen worden bij voorkeur zo dicht mogelijk, maar altijd binnen 100 à 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst en altijd binnen het leefgebied van de soort.
- In het geval een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis zich op dezelfde locatie bevindt als een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis is het zeer waarschijnlijk dat dit één verblijfplaats betreft die voor hetzelfde individu verschillende functies vervult (zomer- en paarverblijfplaats). In dit geval wordt deze verblijfplaats als één verblijfplaats beschouwd met meerdere functies en is ook in dit geval de compensatiefactor minimaal 4 (persoonlijke communicatie Herman Limpens, vleermuiscursus Zoogdiervereeniging 2017).
- Het toepassen van maatwerk heeft altijd de voorkeur boven het plaatsen van kant en klare oplossingen. Dit geldt voor alle typen verblijfplaatsen. Door het creëren van maatwerkoplossingen kan er meer rekening gehouden worden met de ecologie van vleermuizen. In Bijlage 5 t/m 7 worden voorbeelden gegevens van maatwerkoplossingen.
- Een maatwerkoplossing kan zijn: het behouden van de huidige invliegopening en de ruimte die hierachter beschikbaar is, of het creëren van een ruimte achter de goot zodat de gootbetimmering geschikt wordt gemaakt als zomer- en/of paarverblijfplaats voor vleermuizen (zie Bijlage 5). Hierdoor wordt ver boven de benodigde 'compensatiefactor 4' gemitigeerd.
- Indien het niet mogelijk is om maatwerk toe te passen worden er per alternatieve zomerverblijfplaats twee geschakelde inbouwkasten van het type IB VL 01 + IB VL 02 geplaatst.

Mitigatie verblijfplaatsen in het plangebied

Het mitigeren van verblijfplaatsen is noodzakelijk om de functionaliteit van de woningen in de nieuwe situatie te waarborgen. Het type alternatieve verblijfplaats en de precieze locatie ervan in de woningen wordt beschreven in paragraaf 7.4. In de ecologische begeleiding wordt dit al naar gelang de omstandigheden nader overeengestemd met een ter zake kundige ecoloog.

De alternatieve verblijfplaatsen worden bij voorkeur zo dicht mogelijk, maar altijd binnen het leefgebied van de soort en binnen 100 à 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst. Het zal altijd gaan om inbouwkasten of andere permanente (duurzame) alternatieven. In Bijlage 5 t/m 7 zijn er voorbeelden gegeven van wat verstaan wordt onder geschikte alternatieve verblijfplaatsen voor vleermuizen. Alternatieve verblijfplaatsen moeten ruim voorafgaande aan de werkzaamheden worden aangeboden. Er wordt steeds rekening gehouden met de in de Kennisdocumenten genoemde gewenningsperiodes. Het moment waarop de mitigerende maatregelen en werkzaamheden uitgevoerd worden is naast de gewenningsperiode ook afhankelijk van bijvoorbeeld de weersomstandigheden en de omgeving van de woningblokken. De planning c.q. fasering van de mitigerende maatregelen en werkzaamheden wordt nader overeengestemd met een ter zake kundige ecoloog.

7.4 Mitigatie complex 182021

- De algemene maatregelen zoals beschreven in paragraaf 6.1, 6.2 en 6.3 dienen nagevolgd te worden.
- Er moeten minimaal acht verblijfplaatsen voor vleermuizen worden aangeboden, te weten acht alternatieve zomerverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis. Hiertoe kan er ook maatwerk worden toegepast in de woningen:
 - Ruimte achter de goot aan de Alexander Numankade 77 ter hoogte van de kopgevel;
 - Ruimte achter de goot aan de Admiraal van Gentstraat 81 aan de zuidgevel;
 - Met het bovenstaande worden de bestaande verblijfplaatsen behouden;
 - Aanvullend verdient het aanbeveling om ruimte te creëren achter de goot over de volledige lengte van alle woningenblokken;
- Dit wordt gedaan door het aanpassen van de gootbetimmering; door het creëren van een ruimte achter de goot wordt de gehele gootbetimmering geschikt gemaakt als zomer- en/of

paarverblijfplaats voor vleermuizen (zie Bijlage 5). Hierdoor wordt ver boven de benodigde 'compensatiefactor 4' gemitigeerd.

Hoewel het altijd de voorkeur heeft om maatwerk toe te passen, kan er voor de acht alternatieve zomerverblijfplaatsen ook gebruik gemaakt worden van inbouwkasten. Het betreft hier acht geschakelde inbouwkasten (bestaande uit IB VL 01 + IB VL 02). Deze alternatieve verblijfplaatsen worden geplaatst in de volgende woningen:

- Kopgevel Alexander Numankade 77 en 79
- Kopgevel Jan van Galenstraat 1 en 65
- Kopgevel Admiraal van Gentstraat 81 en 83
- Zuidevel Alexander Numankade 77/79
- Noordgevel Admiraal van Gentstraat 81/83

Bijlage 3: Permanente mitigatie zoals voorgesteld in 'Aanvullend onderzoek massawinterverblijfplaatsen'

Mitigatie

Ter mitigatie van de twee verblijfplaatsen die verloren gaan zijn begin juni 2019 acht vleermuiskasten ingemetseld van het type FVM12 (Faunus Nature Creations). Daarnaast zijn er aanvullend zes gierzwaluwkasten van het type 16S (Waveka) aan de gevel opgehangen (figuur 1 en foto 1 en 2). Voor het inmet-selen en ophangen van de kasten is gebruik gemaakt van een hoogwerker. Alle kasten zijn in anderhalve dag geplaatst (ongeveer 1,5 uur per kast). Hierdoor is de mogelijke verstoring van eventuele vleermuizen in de spouw tot een minimum beperkt gebleven.

De werkzaamheden aan het dak en de spouw starten vanaf 1 april 2020. Voordat er met deze werkzaamheden wordt begonnen worden als eerst alle stootvoegen van het gehele complex afgeplakt met exclusion flaps. Na drie geschikte avonden voor vleermuizen zal er een controle plaatsvinden in de schemer om te kijken of er geen vleermuizen in- of uitvliegen. Ook zal er gekeken worden of er algemene broedvogels tot broeden komen in het plangebied. Na deze controles kan (indien vrijgegeven) worden begonnen met de spouwmuurisolatie en het vervangen van daken. Indien er toch broedgevallen of in- of uitvliegende vleermuizen worden waargenomen dienen aanvullende maatregelen te worden genomen. Deze maatregelen staan beschreven in het ecologisch werkprotocol.

Figuur 1 | Locatie van de mitigerende maatregelen. Gele punten zijn de locaties met vleermuiskasten van het type FVM12 (in totaal 8) en paarse punten zijn de locaties met twee gierzwaluwkasten van het type 165 (in totaal 6).

Foto 1 en 2 | Fotoimpressie van de vleermuis- en gierzwaluwkasten.